

LINGUA E SOCIEDADE 1º BACH / II-III

Bilingüismo	Uso de dúas linguas. Este uso pode darse en situacións que diversas, de maneira que debemos diferenciar bilingüismo individual, bilingüismo social e bilingüismo territorial: a) Bilingüismo individual: capacidade dunha persoa para utilizar dúas linguas. Dependendo do grao de dominio desas linguas diferenciamos: • Bilingües activos: individuos que son quen de comprender e expresarse nas dúas linguas. • Bilingües pasivos: individuos que comprenden as dúas linguas pero só saben expresarse nunha. b) Bilingüismo social ou bilingüismo diglósico. Unha sociedade é bilingüe cando nela se empregan dúas linguas diferentes como medio de comunicación. O bilingüismo social non é estable senón que comporta desequilibrios e tensións: diglosia e conflito lingüístico. c) Bilingüismo territorial ou colilingüismo. Un territorio está dividido en dúas zonas con linguas diferentes. Esta situación é infrecuente; atopámola en Bélxica, onde unha rexión. Flandres, ten o flamengo (neerlandés) como lingua oficial e outra, Valonia, o francés.
Diglosia	Uso de dúas linguas con valor social diferente (vid. nota finalⁱ): • Unha (lingua A) é a lingua dominante, destinada ás funcións consideradas de máis prestixio. • Outra lingua (lingua B) é a lingua minorizada: úsase en relacións cotiás e informais.
Conflito lingüístico	O bilingüismo social (bilingüismo diglósico) deriva no que chamamos conflito lingüístico. Aparece o conflito lingüístico cando están en contacto unha lingua dominante (lingua A) e unha lingua minorizada (lingua B). O conflito lingüístico é a tensión que se produce nunha sociedade entre dúas linguas (dominante e minorizada, lingua A e lingua B) por asumir un maior número de funcións e falantes. O conflito lingüístico manifestouse en Galicia, durante varios séculos, nunha clara situación de desequilibrio entre a lingua castelá (lingua A: dominante) e a galega (lingua B, minorizada), quedando a primeira nun status superior e a segunda marxinada socialmenteⁱⁱ.
Lingua dominante vs. Lingua minorizada	Lingua dominante. É aquela que por diversos factores (políticos, culturais, económicos...) se impón fóra do territorio que lle é propio. É o caso de linguas como o castelán, o francés, o inglés, o chinés, o ruso... Lingua minorizada. Lingua autóctona dunha zona que retrocede nos diferentes ámbitos de uso, baixo a presión dunha lingua dominante que se introduciu dentro do seu territorio xeográficoⁱⁱⁱ.
Lingua minoritaria	Vid. nota^{iv} para diferenciar lingua minorizada e lingua minoritaria.

NOTAS FINAIS:

ⁱ Historia. No caso de Galicia, a desigualdade entre galego e castelán remóntase a varios séculos atrás.

1º. Na Idade Media en Galicia utilízase o galego (no oral e na escrita).

2º. Fins da Idade Media: o castelán (lingua veciña, lingua do reino de Castela) entra en contacto co galego. 3º. Desde o séc. XV, o castelán é a lingua dominante (lingua do poder, do ensino, da igrexa...); o galego (lingua B ou minorizada) queda reducido ao uso oral coloquial ou familiar.

ⁱⁱ Tradicionalmente, ao longo da historia asociouse:

	Castelán	Galego
Nivel social	Clases altas	Clases medias e baixas
Nivel funcional	Producións formais	Producións informais
Nivel cultural	Cultura urbana	Cultura rural

ⁱⁱⁱ Niveis ou graos nas **linguas minorizadas**:

- Linguas minorizadas oficiais nos seus territorios, pero que perden falantes en favor da lingua dominante. P.e. **galego**, gaélico-irlandés.
- Linguas minorizadas non oficiais nos seus territorios. P.e. bretón (Francia), frisón (Alemaña).

^{iv} **Lingua minoritaria** vs. Lingua minorizada.

- O islandés. Lingua minoritaria (320 000 falantes) dentro das linguas do mundo (o castelán, o chinés, o galego teñen moitos máis falantes). Pero non é lingua minorizada: goza de plena normalidade no seu territorio.
- O occitano (falada por aproximadamente dous millóns de persoas, mentres que ata 12 millóns teñen certa competencia) non sería minoritaria, pero si minorizada: está discriminado no estado francés.

O status dunha lingua non está sempre en relación co número de falantes, aínda que este é un factor influente; incide tamén o poder político do país e as funcións que as linguas desempeñan: o alemán e o francés non teñen un elevado número de falantes, pero son consideradas linguas de cultura extra- nacionais.

^v **Prexuízos**:

Prexuízos “vellos”:

- Socioeconómicos, do tipo “Co galego non se vai a ningunha parte fóra de Galicia”.
- Socioculturais, do tipo “As matemáticas son máis difíciles en galego”.

Prexuízos “novos”:

- Cara aos galegofalantes que non se adaptan ao perfil “tradicional”. Ao identificar galegofalante=persoa do rural, vella e inculta, unha persoa que non ten estas características (urbana, nova, culta) sofre a atribución doutros trazos: radicalismo ideolóxico, afán de notoriedade, pose intelectual...
- Sobre a competencia do falante para falar galego. Persoas que non sofren os prexuízos anteriores, pero seguen usando o castelán porque desconfían das súas capacidades lingüísticas en galego.
- Cara á estandarización do idioma: actitude de rexeitamento da variedade estándar, atribuíndolle artificiosidade e distanciamento da lingua falada.

4.2. Analice esta viñeta, utilizando os conceptos técnicos de estereotipo e prexuízo lingüístico. Explique como cambiaron os prexuízos cara ao galego a raíz do proceso de normalización lingüística. (Extensión aprox. 250 palabras) **(2,5 puntos)**

PREGUNTA 5. Educación literaria:

PREGUNTA 4. As linguas e os seus falantes. Responda un dos dous apartados:

4.1. Analice esta viñeta, de xeito que inclúa na explicación o significado técnico dos conceptos “prexuízo”, “lingua dominante” e “lingua minorizada”. Extensión aproximada: 250 palabras. **(2,5 puntos)**

